

Aan: de leden van de Provinciale Staten van Noord-Holland

Betreft: Tijd om door te pakken op grote ruimtelijke vraagstukken en werk te maken van biodiversiteitsherstel

Bijlage: Een groene, biodiverse visie voor Noord-Holland: ons manifest

Geacht Statenlid,

Namens de samenwerkende terreinbeherende organisaties (TBO's) van Noord-Holland willen wij u van harte feliciteren met uw benoeming tot lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland. Wij wensen u veel succes met het uitvoeren van de taken en verantwoordelijkheden van uw (nieuwe) functie.

Er staan voor de aankomende bestuursperiode een aantal grote opgaves op de agenda voor de Provincie Noord-Holland, waaronder het Provinciaal Programma Landelijk Gebied, het Aanvalsplan Grutto, de Kaderrichtlijn Water (KRW), de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de energietransitie. Wij zien dat er prioriteiten gesteld moeten worden om deze vele opgaves het hoofd te bieden en te werken naar constructieve en toekomstbestendige oplossingen. In ons manifest beschrijven wij deze zes prioriteiten. We hopen dat u de aanbevelingen uit dit stuk meeneemt in uw werk de komende vier jaar en werk zal maken van deze grote ruimtelijke vraagstukken.

Voor het Aanvalsplan Grutto verwijzen we u naar de apart verstuurde brief met aanbevelingen.

We hopen u snel te ontmoeten, bijvoorbeeld bij de lancering van onze visie "Natuurlijk Noord-Holland 2050" op 26 mei of het werkbezoek voor Statenleden op 28 augustus. Heeft u behoefte om eens te sparren over een bepaald onderwerp of wilt u meer weten over onze gebieden, doelstellingen of standpunten? Dan horen we dat uiteraard graag!

Met vriendelijke groeten,

Sijas Akkerman

Directeur, Natuur en Milieufederatie Noord-Holland

sijas.akkerman@mnh.nl

Karin Kos

Directeur rentmeester, Goois Natuurreservaat

kos@gnr.nl

Ninouk Vermeer

Provinciaal Ambassadeur Noord-Holland en Flevoland, Natuurmonumenten

n.vermeer@natuurmonumenten.nl

Bas Rüter

Directeur, Landschap Noord-Holland

b.ruter@landschapnoordholland.nl

Petra Schut

Directeur, IVN Noordwest

p.schut@ivn.nl

Bijlage 1 - Een groene, biodiverse visie voor Noord-Holland: ons manifest

Noord-Holland is een groene en waterrijke provincie met een grote diversiteit aan natuurgebieden en karakteristieke landschappen. Je vindt er enkele van de meest jonge delen van Nederland, maar ook een rijke cultuurhistorie en oude woonkernen. We hebben sterk verstedelijkte gebieden in de Metropool Regio Amsterdam maar ook uitgestrekte droogmakerijen, bossen, heide, veenweides, en de duinen. Je vindt nergens zo veel afwisseling en potentie voor biodiversiteit als in Noord-Holland!

Al deze bijzondere natuur- en recreatiegebieden, landschappen en cultuurhistorie zijn bij steeds meer Noord-Hollanders in trek. Het is drukker dan ooit in onze gebieden. Naast ontspanning en rust levert onze natuur ook andere belangrijke maatschappelijke diensten zoals schoon drinkwater, vruchtbare bodems, insecten voor bestuiving, opslag van koolstof, schone lucht, wateropslag en een leefbaar klimaat.

Maar diezelfde natuur, met haar mooie landschap en biodiversiteit, staat onder druk. De landbouwtransitie is een enorme opgave en van groot belang voor het behoud en de bescherming van onze natuurgebieden. De landbouwtransitie is een complex vraagstuk dat samenhangt met allerlei belangrijke kwesties, zoals waterkwaliteit, ruimtegebruik, bodemkwaliteit en biodiversiteit. Wij werken nauw samen met agrariërs voor het beheer van vele gebieden en zullen ons ook in de toekomst samen met hen blijven inzetten voor de Noord-Hollandse natuur en het landschap.

We hebben daarnaast te maken met een dringende opgave rondom woningbouw. Ook om de energietransitie te realiseren is veel ruimte nodig. Verdroging treedt vaker op, maar soms is er juist sprake van wateroverlast door hoosbuien. Ook bodemdaling in de veenweiden, stikstofneerslag en verlies van biodiversiteit – in stad en platteland – zijn urgente kwesties.

Noord-Hollanders zijn trots op hun natuur- en recreatiegebieden en op het afwisselende landschap en vinden het belangrijk om die te behouden en te versterken. Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland, Staatsbosbeheer, IVN Natuureducatie, het Goois Natuurreservaat en de Natuur en Milieufederatie Noord-Holland zien dat er prioriteiten gesteld moeten worden om deze vele opgaves het hoofd te bieden en te werken naar constructieve en toekomstbestendige oplossingen. In dit manifest beschrijven wij deze zes prioriteiten.

Wij roepen u op om deze aanbevelingen over te nemen in het nieuwe collegeakkoord en werk te maken van de uitvoering in uw termijn tot 2027. De tijd voor doorpakken is aangebroken en wij kijken er naar uit om met het nieuwe college aan de slag te gaan voor een groen en gezond Noord-Holland.

1. Zorg voor daadkrachtige gebiedsprocessen en werk met heldere doelen per gebied

Het is u voor de Provincie Noord-Holland. Juist de provincie heeft als bestuurlijke laag tussen gemeente en het Rijk heeft een belangrijke rol in het oplossen van grote vraagstukken zoals het verminderen van de stikstofdepositie, het versterken van de biodiversiteit en het verbeteren van de waterkwaliteit. We vragen de provincie deze urgente vraagstukken **integraal** en gebiedsgericht op te pakken. Dus niet: van alles een beetje, maar scherpe, duidelijke, duurzame en navolgbare keuzes te maken. Pak als provincie je rol, vooral op de onderstaande onderwerpen:

- **Voeg overgangszones en landschapsgrond toe aan de gebiedsprocessen.** In Noord-Holland is in veel gebieden sprake van een scherpe scheiding tussen landbouw en natuur. Verzacht de overgang door de inzet van buffer/overgang/landschapszones. In deze gebieden blijft de landbouwfunctie bestaan, maar wordt gestreefd naar herstel van de bodem, minder uitstoot van stikstof, kruidenrijke graslanden, vastleggen van koolstof etc. Er ontstaat een aantrekkelijk landschap, welke ook zeer geschikt is voor recreatie.
- **Benoem als provincie duidelijke integrale doelen per gebied.** Alleen met een heldere opdracht en duidelijke kaders worden gebiedsaanpakken een succes. Dat betekent dus:
 - Reductiedoelen stikstofdepositie en voor stikstofuitstoot in de gebieden;
 - Doelen die ervoor zorgen dat de KRW wordt gehaald, die zijn per gebied verschillend;
 - Maak de transitie naar natuurinclusieve kringlooplandbouw (een systeem dat waar mogelijk ecologisch ingevuld wordt);
- **Maak werk van de uitvoering van de voedselvisie.** Het is belangrijk dat de lagere opbrengst van boeren wordt gecompenseerd. Dit kan onder andere met een lagere pacht prijs, goed gebruik van Europese subsidies. Ook is het belangrijk dat de Provincie werk gaat maken van een hogere verkoopprijs van producten door zaken als korte ketens en (consumptie van) biologische productie te stimuleren.
- **Zet de schouders onder de realisatie van de NNN vóór 2027.** In 2027 moet het Natuur Netwerk Nederland gerealiseerd zijn. Het is belangrijk om de komende 4 jaar met name in de gebiedsprocessen volop in te zetten op afronden en verbinden van natuurgebieden om zo de biodiversiteit te versterken.

2. Centreer water en bodem als sturend element in de ruimtelijke ordening, ook in de veenweides

In 2027 dient Noord-Holland te voldoen aan de normen van de Kaderrichtlijn water (KRW). Momenteel is ons water te voedselrijk, en bevat het teveel chemische stoffen. Dit is niet alleen slecht voor de natuur, maar maakt ook het zuiveren tot drinkwater steeds moeilijker en daardoor duurder. Door water als sturend element voorop te stellen in de ruimtelijke ordening, kan het water schoner worden. Door daarnaast met natuurlijke klimaatbuffers ruimte te geven aan het water in natte periodes en water vast te houden voor droge periodes wordt ons landelijk gebied weerbaarder voor de impact van klimaatverandering. Het plan "Achteroevers Wieringermeer" is een mooi voorbeeld dat we u aanbevelen om over te nemen. Dit plan laat zien hoe door het slim combineren van functies optimaal gebruik kan worden gemaakt van de ruimte om doelen om het gebied van klimaatadaptatie, biodiversiteit, vernieuwing in de landbouw en energie-opwekking te behalen.

- **Bescherm ons grondwater en zorg voor buffers** bij grondwaterafhankelijke Natura2000-gebieden;
- **Zorg voor extra waterberging** waar dat nodig is.
- **Herstel duinbeken en kwelstromen;**
- **Zorg voor spuitvrije zones** van enkele meters rondom sloten;
- **Voorkom verstedelijking in de meest laaggelegen delen** van Noord-Holland.

De kwaliteit van de bodem bepaalt de mogelijkheden voor landbouwkundig gebruik. Door (te) intensieve teelt is de vruchtbaarheid achteruitgegaan, en kan de bodem minder water vasthouden. Systematisch herstel van de bodemkwaliteit is nodig. Het vastleggen van koolstof in de bodem is hiervoor van groot belang. Dit kan door het stimuleren van biologische landbouw, of stimuleren van kruidenrijk permanent grasland in het puntensysteem van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (Nationaal Strategisch Plan).

De veenweiden in Noord-Holland hebben een relatief extensief karakter wat betreft veeteelt. Toch heeft slechts 40% van de gebieden een drooglegging van minder dan 40 cm beneden maaiveld. Het resterende deel (60%) kent diepere droogleggingen. Door de functie van het land te laten volgen op het peil

- **Investeer in de veenweidegebieden.** De veenweidestrategie is een vertrekpunt voor
- **Stel een peil van 40 cm onder maaiveld vast als richtlijn voor de veenweides.** In de enkele gebieden waar dit niet mogelijk is, dient de peilindexatie niet meer dan te zijn dan 50%.
- **Investeer in Valuta voor Veen als** aanvulling op het verdienmodel van grondeigenaren in des veenweidegebieden. Met deze methode kan bodemdaling worden tegengegaan en koolstof worden vastgelegd op een manier die direct financieel bijdraagt aan de (hogere) beheerskosten. Voeg Valuta voor Veen toe als mogelijke financieringsbron in uw lijst met maatregelen.

Ook bevelen wij aan om de duidelijke ruimtelijke koers van de provincie Utrecht over te nemen: 90% een drooglegging van 40 centimeter, 10% een transitie van het landgebruik. Het instellen van een waterpeil van 40 centimeter onder het maaiveld is bovendien zeer goed voor de weidevogels, en draagt dan ook bij aan de provinciale doelstelling om de gehele Noord-Hollandse landbouw natuurinclusief te maken.

3. Versterk de biodiversiteit, ook in agrarisch gebied

Het verlies van biodiversiteit is een zeer urgente opgave die soms onzichtbaar lijkt. De oorzaken zijn veelvoudig (habitatverlies, versnippering, verzuring, etc.) en vragen wederom om een integrale benadering in de gebiedsprocessen en bij aankomende beleidstrajecten.

- **Maak de komende coalitieperiode (en daarna!) ècht werk van het Aanvalsplan Grutto.** Wij roepen de Provincie daarom op om het Nationaal Aanvalsplan Grutto op te nemen in het PPLG en er actief op in te zetten om meer aangesloten weidevogelgebieden te realiseren in Noord-Holland. Alleen zo kunnen we deze bijzondere vogels beschermen;
- **Besteed meer aandacht aan het soortgericht beleid en de bestrijding van exoten.** Voor een aantal soorten zoals kustbroedvogels als sterns, sommige vlindersoorten, of de otter zijn echter extra maatregelen nodig. Daarnaast vraagt de snelle uitbreiding van invasieve exoten (zoals de Appelbes en Amerikaanse Vogelkers) om actie. Ontwikkel een specifiek soortenbeleid met bijbehorende financiering voor maatregelen en ondersteunend onderzoek. Om verdere verspreiding van exoten te voorkomen, is naast geld voor bestrijding vooral een coördinerende rol van belang vanuit de provincie richting gemeenten, ProRail en Rijkswaterstaat;
- **Richt een greenport biologische en natuurinclusieve landbouw op als motor voor een economisch sterk, levend en biodivers platteland.** Deze Greenport zou zich moeten richten op het versterken van biologische, natuurinclusieve landbouw, nieuwe verdienmodellen, korte ketens en het versterken van het platteland. Deze nieuwe Greenport kan als motor functioneren naar de omslag naar een groen en levend platteland.
- **Blijf faunabeheer mogelijk maken en uitbreiden waar nodig.** Faunabeheer is niet alleen noodzakelijk om schade aan de landbouw te voorkomen, maar ook om de biodiversiteit te behouden. Zo zorgen de grote aantallen zomerganzen in natuurgebieden er voor dat rietkragen verdwijnen, en oevers eroderen. Hierdoor nemen Natura2000-soorten als de Grote karekiet af. Onze organisaties pleiten er voor om schade aan typerende natuur als bloemrijke graslanden, of weidevogels, toe te voegen als criterium voor faunabeheer. Hierdoor kan het noodzakelijk zijn om het beheer van soorten als zomerganzen of wasbeer(hond) te intensiveren.

4. Recreatiedruk: investeer in onderhoud en ontwikkeling groen en recreatie

Het wordt steeds drukker in onze natuur- en recreatiegebieden. Wij vinden het fantastisch om te zien dat zo veel mensen onze gebieden waarderen. Wij maken ons echter ook zorgen over de druk die dit legt op de voorzieningen en het beheer in deze gebieden. Uit het *Eindrapport NH natuur- en recreatiegebieden*, dat i.o.v. Provincie Noord-Holland is gemaakt, blijkt dat in ca. 70% van de Noord-Hollandse natuur- en recreatiegebieden een probleem is met de draagkracht en opvangcapaciteit van bezoekers. Dit komt bovenop de grote, achterstallige onderhoudsopgave van bijvoorbeeld wandelpaden welke nu al speelt in veel gebieden. Het is dus hoog tijd om hier werk van te maken in de komende vier jaar.

- **Organiseer een eenmalige investeringsimpuls om de huidige achterstand aan het onderhoud weg te werken;**
- **Zorg voor structurele extra financiering voor recreatieve voorzieningen.** Het aantal bezoekers neemt toe, en dus zijn er meer middelen nodig om het aanbod kwalitatief hoog te houden;
- **Behoud de voortgang op de ingeslagen weg van recreatie-monitoring en ondersteunen van regionaal bezoekersmanagement.**

Naast onderhouden van onze huidige gebieden is het belangrijk om vooruit te kijken naar de ontwikkeling van nieuwe natuurgebieden, recreatiegebieden en andere groenvoorzieningen. Met de verwachte bevolkingsgroei is het belangrijk om ook in de toekomst een divers en aantrekkelijk aanbod te hebben voor recreanten en toeristen.

Met groene woonomgevingen in onze steden en dorpen hebben mensen al dicht bij huis baat van de positieve impact van groen op de mentale en fysieke gezondheid. Neem de zogenaamde 3-30-300-regel over als doel: vanuit de woning is zicht op tenminste 3 bomen, 30% van de wijk heeft een groen bladerdak en iedereen heeft binnen 300 meter vanaf de woning toegang tot een groene ruimte. Neem recreatie in het groen integraal mee bij het plannen en ontwerpen van nieuwbouwprojecten, specifiek in gebieden die sterk verstedelijken.

Daarnaast dienen de bestaande recreatiegebieden aantrekkelijker te worden ingericht, en beter beleefbaar worden gemaakt. Intensieve recreatie zoals het laten loslopen van honden, of de stalling van paarden (pensioenpaarden kunnen worden verplaatst naar deze deels nieuwe gebieden, waardoor de druk op kwetsbare natuurgebieden kan afnemen.

- **Kijk met een toekomstgerichte blik naar het mogelijk maken van nieuwe natuur- en recreatiegebieden d.m.v. integrale gebiedsprocessen;**

- **Zorg voor een duidelijke koppeling tussen de geldstromen voor verstedelijking en nieuwe groengebieden** waarbij ontwikkelaars verplicht mee investeren in het aanleggen van groen in en rondom nieuwe woningbouwgebieden of bedrijventerreinen.

5. Natuurinclusieve en gezonde steden en dorpen

Groen is enorm belangrijk voor onze fysieke en mentale welzijn. Onderzoek na onderzoek laat zien dat regelmatig tijd doorbrengen in het groen en wonen- of werken in een groene omgeving tal van voordelen kent. Samen met een groot en enthousiast netwerk van groene (vertellen, tellen en beheren) én grijze (organiseren, opletten en aanjagen) vrijwilligers zijn wij niet alleen actief in onze natuurgebieden maar ook steeds meer in- en om steden en dorpen. Hoe kunnen we er samen voor zorgen dat die voordelen van groen nóg meer impact kunnen hebben in steden en dorpen?

- Werk samen met terreinbeheerende organisaties, gemeenten, ontwikkelaars én vrijwilligers aan voldoende **toegankelijke groene gebieden**, juist ook dicht bij huis;
- **Koppel geldstromen voor verstedelijking en nieuwe groengebieden** aan elkaar. Zorg dat ontwikkelaars bij nieuwbouwprojecten ook investeren in aanleg van groen;
- **Neem de 3-30-300 regel voor stedelijk groen over.** Vanuit de woning is zicht op tenminste 3 bomen, 30% van de wijk heeft een groen bladerdak en iedereen heeft binnen 300 meter vanaf de woning toegang tot een groene ruimte;
- Zet in op een **Green Deal Bedrijventerreinen** waarin vergroenen samen met gebruikers een vast onderdeel is;
- Werk mee aan de **realisatie van groene schoolpleinen** voor alle basisscholen in Noord-Holland;
- Behoud en versterk het **programma Betrekken bij Groen**, waarmee de Noord-Hollandse burgers gestimuleerd en ondersteund worden om zich in te zetten als vrijwilliger en als groene initiatiefnemer in de eigen omgeving.

6. Behoud en versterk bijzondere landschappen

De inwoners van Noord-Holland waarderen de openheid en diversiteit van het landschap, en de sterke grens tussen stad en platteland. De Bijzondere Provinciale Landschappen zijn een waardevol instrument om de balans tussen verstedelijking en de kwaliteit van het landschap te bewaken.

Onze organisaties vragen de provincie haar actieve rol als het gaat om een zorgvuldige ruimtelijke ordening voort te zetten en de provinciale belangen en waarden te blijven waarborgen. Daarnaast vragen we dat naast de bescherming van het landschap via de BPL's ook aandacht komt voor herstel en ontwikkeling van het landschap. Door inzet van landschapsfondsen kunnen regionale initiatieven worden ondersteund.

- **Zorg voor een integrale oplossing voor de A8/A9.** Een veelbesproken voorgenomen verbindingsweg in het Groene Long gebied zal de unieke en bijzondere waarden van het Werelderfgoed Stelling van Amsterdam nog verder aantasten. Wij dringen aan op een integrale gebiedsoplossing, die het open landschap met alle kwaliteiten respecteert, inzet op biodiversiteit en recreatie en dankzij alternatieve mobiliteitsoplossingen de verkeers- en leefbaarheidsproblematiek bij Krommenie-Assendelft oplost. Dit voorkomt een onuitwisbare streep (namelijk een veelbesproken verbindingsweg voor autoverkeer) door het landschap en het voorkomt het doorschuiven van het gezondheidsprobleem naar Heemskerk;
- **Herstel en ontwikkel landschapselementen.** Dit is niet alleen goed voor de biodiversiteit, maar zorgt er ook voor dat landschappen aantrekkelijker worden voor recreanten.

7. Natuurinclusieve Energietransitie

Er is zowel sprake van een klimaatcrisis als een biodiversiteitscrisis. Beide crises versterken elkaar en zijn urgent. Dit is de laatste generatie politici die de klimaatcrisis kan voorkomen: actie is NU noodzakelijk. Bijvoorbeeld voor het versnellen van de transitie naar duurzame energie bronnen. Een natuurinclusieve energietransitie moet daarbij de nieuwe norm worden. Natuurinclusief wil ook zeggen: fors meer inzet op energiebesparing en zon op dak. Dat is een no-regret maatregel waar veel draagvlak voor te vinden is.

- **Sluit Natura2000-gebieden aan de voorkant uit** als potentiële projectlocatie voor zon of wind op land en zorg ervoor dat NNN gebieden zoveel mogelijk worden ontzien als de ontwikkeling daar geen kansen biedt voor een kwaliteitsverbetering.

Het belang van investeren in een groene en duurzame toekomst

Er liggen dus veel opgaven, maar wij hebben er vertrouwen in dat het volgende college met deze opgaven aan de slag gaat, op basis van onze aanbevelingen. Uiteraard gaat dat alleen met financiële inspanningen. Wij willen dus graag dat de Provincie gaat investeren in groen bij nieuwe woongebieden, recreatie en het wegwerken van achterstallig onderhoud. Ook is er een budget nodig voor herstel van specifieke soorten, bestrijding van invasieve exoten en een nieuwe GreenPort. Naast investeringen voor de landbouwtransitie en de oplossing van het stikstofprobleem zien wij dit dus als belangrijke investeringen. We hopen dat het toekomstige college geld en tijd vrijmaakt om deze investeringen te doen. Dan wordt een groener, schoner en biodiverser Noord-Holland mogelijk!